

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ТОВ «ФК «ФІНОФІС»
Наказ від 01.11.2023 № ВК-2023/2

**Положення (Інструкція)
про порядок організації та здійснення
валютно-обмінних операцій
ТОВ «ФК «ФІНОФІС»**

**м. Київ
2023**

Глава 1. Загальні положення

1.1. Положення (Інструкція) є документом внутрішнього користування ТОВАРИСТВА з ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФІНАНСОВА КОМПАНІЯ «ФІНОФІС» (далі – ТОВ «ФК «ФІНОФІС», Фінансова установа) і визначає організацію та здійснення валютно-обмінних операцій з готівковою іноземною валютою в операційних касах установи.

1.2. Положення (Інструкція) розроблена згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України у сфері валютного регулювання, а саме:

- Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 1;
- Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2;
- Положення про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів (інформації) про валютні операції, затверджене постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 8;
- Положення про валютний нагляд, затверджене постановою Правління Національного банку України від 03.01.2019 № 13;
- Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 "Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану" (зі змінами);
- Законами України „Про банки і банківську діяльність”, „Про Національний Банк України”
- Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (далі - Закон про ПВК/ФТ);
- Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2016 року № 149 «Про вимоги щодо реалізації фіскальних функцій реєстраторами розрахункових операцій та дотримання вимог щодо забезпечення виконання фіскальних функцій програмними реєстраторами розрахункових операцій для окремих сфер застосування»;
- Інструкція про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затверджена постановою Правління Національного банку України від 25.09.2018 № 103;
- та іншим чинним законодавством України.

1.3. Торгівля валютними цінностями здійснюються на підставі генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій № 39 від 07.09.2020.

1.4. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

операція сторно – операція з повернення клієнту відповідної суми коштів у національній або іноземній валюті в разі відмови клієнта від здійснення операції протягом 15 хвилин після проведення валютно-обмінної операції;

іноземна валюта – іноземні грошові знаки у формі банкнот, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

резиденти - фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства), які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном;

нерезиденти - фізичні особи (іноземці, громадяни України, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України;

валютні цінності - готівка національної та іноземної валюти, сумнівні (уключаючи підроблені) банкноти, зразки банкнот;

ПРО – програмний реєстратор розрахункових операцій;

каса – структурний підрозділ Фінансової установи, який створений та здійснює валютно-обмінні операції згідно з відповідними наказами про їх створення (далі – каса, ОК).

Інші терміни вживаються в значеннях, визначених законодавством України.

Глава 2. Порядок організації роботи фінансової установи з готівковою іноземною валютою

2.1. ТОВ «ФК «ФІНОФІС» під час здійснення валютно-обмінних операцій забезпечує:

- документальне оформлення проведених валютно-обмінних операцій;

- своєчасне відображення валютно-обмінних операцій у бухгалтерському обліку;
- належний внутрішній контроль за валютно-обмінними операціями;
- створення безпечних умов для роботи з готівкою та її зберігання.

2.2. ТОВ «ФК «ФІНОФІС» забезпечує наявність програмних комплексів, функціональні можливості яких забезпечують здійснення контролю за обсягами проведення валютно-обмінних операцій у межах фінансової установи.

2.3. Приміщення операційної каси установи відповідає вимогам нормативно-правових актів Національного банку України з питань організації захисту приміщень банків та фінансових установ України.

2.4. Робоче місце касира каси фінансової установи обладнане таким чином, щоб клієнт міг спостерігати за перерахуванням готівки.

2.5. Фінансова установа з метою організації безперебійної роботи каси самостійно встановлює розмір авансу в готівковій іноземній валюті та готівкових гривнях і до початку робочого дня, включаючи вихідні і святкові дні, забезпечує коштами відповідно до встановлених обсягів.

2.6. Фінансовій установі забороняється встановлювати обмеження щодо номіналу та року емісії банкнот іноземної валюти, які є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, з якою здійснюються валютно-обмінні операції.

2.8. Фінансова установа перевіряє ознаки платіжності та справжності банкнот іноземної валюти з використанням обладнання (лічильників, детекторів, оптичних приладів тощо) для роботи з готівкою, що забезпечує контроль ультрафіолетового, інфрачервоного, магнітного захисту, а також візуальний контроль проти світла, у відбитому світлі та із збільшенням не менше ніж у 10 разів.

2.9. У касі Фінансової установи в доступному для огляду клієнтами місці (на стенді або в іншому оформленні, крім меню платіжного пристрою) розміщується така інформація:

- копія наказу про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют; засвідчена відбитком печатки фінансової установи;
- перелік операцій, які здійснює каса, повідомлення про обов'язковість здійснення касиром операцій сторно в разі звернення клієнта з відмовою від валютно-обмінної операції не пізніше ніж за 15 хвилин після проведення такої операції за умови наявності квитанції про проведення валютно-обмінної операції, який друкується ПРРО та застосовується для обліку та реєстрації валютно-обмінних операцій;
- повідомлення про ознаки платіжності та зношення банкнот іноземної валюти, які приймаються фінансовою установою;
- повідомлення про касира каси, який здійснює валютно-обмінні операції;
- режим роботи каси (тривалість операційного (робочого) дня);
- копія банківської ліцензії на здійснення валютно-обмінних операцій;
- повідомлення про те, що дані про особу, отримані в процесі обслуговування клієнтів під час здійснення валютно-обмінних операцій, є банківською таємницею з відповідним режимом їх зберігання, передбаченим главою 10 Закону України "Про банки і банківську діяльність".

Інформація, зазначена в абзацах третьому, шостому та сьомому цього пункту, має бути розміщена українською та англійською мовами.

2.10. Фінансова установа встановлює тривалість операційного (робочого) дня кас у відповідних наказах про відкриття.

Глава 3. Порядок проведення валютно-обмінних операцій

3.1. Каса Фінансової установи проводить валютно-обмінні операції з іноземною валютою для фізичних осіб – резидентів і нерезидентів з дотриманням вимог нормативно-правових актів НБУ та цієї Інструкції. Касир ОК на робочому місці повинен мати службове посвідчення.

3.2. До валютно-обмінних операцій з іноземною валютою належать:

- купівля у фізичних осіб – резидентів і нерезидентів готівкової іноземної валюти за готівкові гривні;
- продаж фізичним особам – резидентам і нерезидентам готівкової іноземної валюти за готівкові гривні.

3.3. Директор фінансової установи до початку робочого дня встановлює курс купівлі та продажу іноземних валют за гривні згідно з наказом (додаток 1) у Програмному комплексі «Платежі населення», доступ до якого забезпечений всім касирам.

У зв'язку з територіальною віддаленістю головного офісу від операційних кас та необхідності оперативного оформлення документів щодо роботи структурних підрозділів наказом директора ТОВ «ФК «ФІНОФІС» касирам таких структурних підрозділів відповідними наказами надані повноваження

підписувати роздруковані з програмного комплексу розпорядження про встановлені курси купівлі та продажу готівкової іноземної валюти, підписувати прибуткові та видаткові ордера у національній та іноземних валютах.

У наказі про встановлення курсів мають зазначатися дата, час, значення курсів купівлі та продажу іноземних валют за гривні та місцезнаходження каси.

Наказ про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют за гривні має бути скріплене печаткою фінансової установи або КЕП (кваліфікований електронний підпис).

Фінансова установа має право змінювати значення курсу купівлі та продажу іноземних валют протягом операційного (робочого) дня.

3.4. Фінансовій установі забороняється відмовляти в здійсненні валютно-обмінних операцій за наявності відповідних коштів, а також в проведенні операції сторно.

3.5. Для здійснення валютно-обмінних операцій касовими працівниками використовуються цінності каси Фінансової установи.

3.6. Касир під час здійснення валютно-обмінних операцій має перевірити справжність і наявність ознак платіжності пред'явлених банкнот іноземних держав.

3.7. Робочі місця касирів, які здійснюють валютно-обмінні операції, мають бути обладнані приладами для контролю за справжністю та для визначення ознак платіжності банкнот іноземної валюти, відповідними нормативно-правовими актами, довідниками та інформацією щодо банкнот іноземної валюти, які є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, основних елементів їх захисту, про терміни обміну банкнот іноземної валюти, що вилучаються з обігу банками-емітентами.

3.8. Касири здійснюють операції по прийманню (купівлі) лише тих видів і номіналів цінностей, які вказані в довідкових матеріалах та визначені для купівлі Директором, або уповноваженою особою фінансової установи.

3.9. Валютно-обмінні операції здійснюються з оформленням документа, який друкується ПРРО та застосовується для обліку і реєстрації валютно-обмінних операцій (далі - розрахунковий документ ПРРО).

3.10. Фінансова установа має право доповнювати квитанцію про здійснення валютно-обмінної операції додатковими реквізитами, потрібними для здійснення валютно-обмінних операцій.

3.11. Фінансова установа здійснюють валютно-обмінні операції з оформленням документа, який створений в паперовій та електронній формі програмним реєстратором розрахункових операцій (далі - програмний РРО) та застосовується для обліку і реєстрації валютно-обмінних операцій (далі - розрахунковий документ РРО). Форма і зміст розрахункового документа РРО встановлюються Національним банком України окремим нормативно-правовим актом Національного банку України.

Фінансова установа зберігає розрахункові документи РРО у вигляді електронного документа в документах дня.

У разі використання ПРРО та електронно-цифрових підписів касирів всі документи можуть зберігатися в електронному вигляді. При цьому ставити підписи касирів та відбитки штампів на паперових екземплярах чеків не треба.

3.12. Фінансова установа зобов'язана відображати здійснені операції з купівлі у фізичних осіб резидентів та нерезидентів та продажу фізичним особам резидентам та нерезидентам готівкової іноземної валюти за готівкові гривні в реєстрі купленої та/або проданої іноземної валюти (додаток 2), та забезпечити зберігання в документах дня в електронному вигляді.

Фінансова установа має право здійснювати ведення реєстру купленої іноземної валюти та реєстру проданої іноземної валюти за допомогою програмно-технічних засобів.

3.13. По закінченню операційного (робочого) дня касовий працівник підраховує за касовими документами суми приходу і видатку за кожним видом і найменуванням цінностей, формує звітну довідку про касові обороти за день і залишках цінностей (додаток 3), попередньо звіривши залишки цінностей, показані в звіті касира, з їх фактичною наявністю. Довідка про касові обороти операційної каси зберігається в електронному вигляді в документах дня.

Глава 4. Порядок виконання валютно-обмінних операцій із застосуванням системи автоматизованої касової роботи

4.1. На початку операційного дня, перед запуском програми касир вводить свій індивідуальний пароль.

Передача касиром індивідуального пароля іншим особам забороняється. За передачу паролю іншим особам відповідальність (в т.ч. матеріальну) несе касир.

4.2. Під час проведення валютно-обмінної операції, на виконання вимог статті 11 Закону, касир зобов'язаний здійснювати належну перевірку клієнта у випадках:

- проведення разової фінансової операції на значну суму, що дорівнює чи перевищує 400 тисяч гривень;
- у разі проведення одним клієнтом кількох фінансових операцій, що можуть бути пов'язані між собою, на загальну суму, що дорівнює чи перевищує 400 тисяч гривень.

Касир до проведення валютно-обмінної операції з метою здійснення ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта/представника клієнта робить у присутності цієї особи копії сторінок паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу, відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів та є чинним (дійсним) на момент подання), які містять прізвище, ім'я та (у разі його наявності) по батькові, дату народження, фотокартки, що відповідають його вікові та дата її вклеювання, номер паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дату видачі та найменування органу, що видав документ, копію документа, що містить реєстраційний номер облікової картки платника податків України (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України чи номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії та надає для заповнення клієнту опитувальник. Копії документів засвідчуються підписами касира та фізичної особи, яка здійснює операцію, як такі, що відповідають оригіналу. Заповнений клієнтом опитувальник разом із копіями документів передаються Відповідальному працівнику з питань фінансового моніторингу, які зберігаються в окремій справі клієнта протягом строків, визначених законодавством України.

4.3. Здійснення дробних трансакцій під час проведення операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти **забороняється**.

4.4. Касиру заборонено під час здійснення валютно-обмінних операцій відмовляти клієнтам у здійсненні валютно-обмінних операцій з банкнотами іноземної валюти, які за дизайном і елементами захисту повністю відповідають зразкам та описам, що наведені на сторінках офіційних сайтів центральних/національних банків іноземних держав, справжність яких підтверджена з використанням відповідного обладнання.

Касир під час здійснення валютно-обмінних операцій не приймає платіжні банкноти іноземної валюти, які набули під час обігу одну або кілька ознак значного зношення/пошкодження:

- розірвані (розрізані) на частини;
- із пошкодженими елементами дизайну та захисту (видалені цифрові чи текстові позначення номіналу, зображення портрета, оптично-змінні елементи захисту, захисні стрічки);
- зі змінним первісним кольором паперу та/або зображень;
- із локальними забрудненнями (плямами), включаючи видимі в ультрафіолетових променях, загальна площа яких перевищує половину площі банкноти;
- із загальними забрудненнями, включаючи ті, що спричиняють люмінесценцію паперу в ультрафіолетових променях;
- обпалені, пропалені, трухлі (пошкоджені внаслідок тривалої дії вологи, різних рідин, хімікатів або з ознаками гниття);
- мають явні друкарські недоліки.

Також не приймаються банкноти, які вилучені іноземною державою з обігу після дати, оголошеної банком-емітентом відповідної валюти.

Касир повинен перевіряти справжність і наявність ознак платіжності пред'явлених банкнот іноземної валюти та національної валюти з використанням лічильників/сортувальників банкнот з функцією контролю ультрафіолетового, інфрачервоного та магнітного захисту та/або приладів

(детекторів), що забезпечують збільшення зображень, візуалізацію ультрафіолетового та інфрачервоного захисту та магнітний контроль.

4.5. Впевнившись в справжності пред'явлених банкнот касир:

- вводить інформацію про здійснення валютно-обмінної операції в програму; роздруковує перший примірник розрахункового документу ПРРО для клієнта з такими реквізитами: найменування та місцезнаходження установи, дата та час здійснення операції, назва операції (купівля, продаж, зворотній обмін), прийнято/видано, назва валюти та сума, курс, до видачі /назва валюти та сума, а також дані, необхідні за умов, зазначених у п 4.4;
- передає примірник розрахункового документу ПРРО клієнту та видає призначену до виплати готівку клієнту

4.6. Відображення в бухгалтерському обліку валютно-обмінних операцій, що проводяться у вихідні, святкові дні або після закінчення операційного дня (часу) установи здійснюється не пізніше наступного робочого дня.

4.7. У касах ТОВ «ФК «ФІНОФІС» заборонено здійснювати валютно-обмінні операції:

- 1) без застосування ПРРО;
- 2) у разі виходу з ладу ПРРО;
- 3) у період відсутності зв'язку між ПРРО та фіскальним сервером контролюючого органу;
- 4) тимчасового відключення електроенергії.

Глава 5. Опис бухгалтерської моделі обліку валютно-обмінних операцій

5.1. Каса фінансової установи проводить валютно-обмінні операції з іноземною валютою для фізичних осіб - резидентів і нерезидентів з дотриманням вимог цієї Інструкції, нормативно-правових актів НБУ, та відображаються в бухгалтерському обліку такими бухгалтерськими проводками:

на суму купленої установою іноземної валюти:

Дебет - 302,

Кредит - 334;

одночасно на суму проданої національної валюти здійснюється така бухгалтерська проводка:

Дебет - 333,

Кредит - 301;

Яка містить в собі проводку, яка відображає відображає вартість іноземної валюти за курсом НБУ:

Дебет - 334,

Кредит - 333;

Та проводку на курсову різницю:

Дебет - 945,

Кредит - 333;

на суму проданої іноземної валюти:

Дебет - 334,

Кредит - 302;

одночасно на суму отриманої національної валюти:

Дебет - 301,

Кредит - 333;

Яка містить в собі проводку, яка відображає курсову різницю:

Дебет - 301,

Кредит - 714;

Глава 6. Опис порядку здійснення внутрішнього контролю за проведенням валютно-обмінних операцій

6.1. Внутрішній контроль за проведенням валютно-обмінних операцій виконується в наступній послідовності касирами:

- визначає відповідність операції вимогам чинного законодавства України;

- перевіряє дійсність документа, що посвідчує особу при проведенні валютно-обмінних операцій на суму, що дорівнює чи перевищує в еквіваленті 400 000 грн.;
- при необхідності знімає копії відповідних сторінок документу, що посвідчує особу клієнта та завіряє їх належним чином;
- перевіряє правильність заповнення даних у програмному комплексі.
- перед роздрукуванням примірника розрахункового документу ПРРО для клієнта касир проводить візуальну перевірку правильності всіх даних і у разі відсутності помилок підтверджує виконану операцію у програмному комплексі.

6.2 Дотримання порядку організації та здійснення торгівлі валютними цінностями в готівковій формі, визначеного Національним банком проводиться внутрішнім аудитором під час планових або позапланових перевірок.

Глава 7. Порядок підкріплення готівковою іноземною валютою та готівковими гривнями каси фінансової установи

7.1. Підкріплення готівковою іноземною валютою та готівковими гривнями каси фінансової установи здійснюється в межах встановлених лімітів, відповідальними особами установи та, у разі необхідності, у супроводі озброєної охорони працівників спеціального підрозділу Служби інкасації УДСО або підрозділами інкасації коштів та перевезення валютних цінностей інших установ банків на підставі укладених договорів відповідно до вимог законодавства України.

7.2. Підкріплення/вивезення готівки до/від каси фінансової установи проводиться за прибутковими або видатковими касовими ордерами.

Згідно пункту 11 розділу II Положення про ведення касових операцій у національній валюті України¹, оприбуткування готівки в касах відокремлених підрозділів установ/підприємств, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням ПРРО без ведення касової книги, є забезпечення зберігання щоденних фіскальних звітних чеків (щоденних Z-звітів) в електронній формі протягом строку, визначеного пунктом 44.3 статті 44 Податкового кодексу України. Установа/підприємство визначає місце та спосіб зберігання відокремленими підрозділами щоденних фіскальних звітних чеків (щоденних Z-звітів) у електронній формі.

Додаток 1
до Положення (Інструкції) про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій в ТОВ «ФК
«ФІНОФІС»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ФІНАНСОВА КОМПАНІЯ «ФІНОФІС»

НАКАЗ

“ ____ ” _____ 20__ р.

¹ Затвердженого Постановою правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148

Встановити з ____ год ____ хв на ____ 20__ р. курси купівлі та продажу іноземних валют за гривні в касі ТОВ «ФК «ФІНОФІС», що знаходиться за адресою: _____

Назва валюти	Код валюти	Купівля	Продаж

Посада уповноваженої особи

(підпис)

Розшифрування підпису

МП

Додаток 2

до Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій в ТОВ «ФК «ФІНОФІС»

(найменування та місцезнаходження структурного підрозділу)

Реєстр
купленої та/або проданої іноземної валюти
за “_____” _____ 20__ року

№ з/П	Час здійснення операції	Назва та код іноземної валюти	Сума іноземної валюти	Курс	Сума гривень	Номер виданого касового документа	Вид операції (0-купівля, 1-продаж)	Відмітка про сторно

Усього куплено/продано за валютою _____ :

Касир _____
(підпис)

Додаток 3
до Інструкції про порядок організації та
здійснення валютно-обмінних операцій в ТОВ
«ФК «ФІНОФІС»

(найменування та місцезнаходження структурного підрозділу)

ЗВІТНА ДОВІДКА
про касові обороти за день і залишки цінностей
за " ____ " _____ 20__ року

[illegible]

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Касир _____
(підпис)